

KENT VE İMGE: TELEVİZYON DİZİLERİNDE GAZİANTEP SİMÜLASYONU*

City and Image: Gaziantep Simulation In Television Series

Dr. Öğr. Üyesi Cevdet AVCI**

ÖZ

İletişim teknolojilerine bağlı olarak gelişen medya araçları, kültürel algıların ve tüketimin şekillenmesinde belirleyici rol oynar. Televizyon, erişilebilirlik ve yaygınlık bakımından bu süreçteki en etkili araçlardan birisidir. Bu makalenin konusu, medyada üretilen gerçekliği açıklamak için kullanılan simülasyon kavramı etrafında, televizyon dizilerindeki Gaziantep kent imgeleridir. Kent halk bilimi çalışmalarında imge odaklı konular, uygulamalı halk bilimi çerçevesinde ele alınır. Bununla birlikte kültürün paylaşım ve dolaşımında kitle iletişim araçlarının önemli payı vardır. Bu bağlamda kentlerle ilgili algıların şekillenmesinde, medyada ön plana çıkarılan unsurlar belirleyici olur. Simülasyon kavramı, medyanın sosyo-kültürel ve politik etkilerini ortaya koyarken yeniden üretilen gerçekliği tanımlamak için kullanılır. 20. yüzyılda, görüntüye dayalı gücünün fark edilmesiyle birlikte iletişim boyutu geri plana atılan televizyon, eğlence endüstrisinin bir aracıya dönüşür. Türkiye’de 1990’lardan itibaren çok kanallı yayın hayatına geçişle televizyon yapımlarının çeşitliliği artmıştır. Televizyon dizileri, ulusal ve uluslararası ölçekte kentlerin tanıtımının sağlandığı yapımlardan birisidir. Bu tür tanıtımlar sayesinde başta kültür turizmi olmak üzere çeşitli alanlarda televizyon dizilerinin etkilerinden söz etmek mümkündür. Makalede, Gaziantep temalı televizyon dizilerinde izleyiciye sunulan Gaziantep kent imgelerini bu çerçevede ele alıp değerlendirmek amaçlanmıştır. Örneklem olarak Zerda, Yabancı Damat, Ezo Gelin, Karagül, Karayılan, Gülperi, Güvercin ve Benim Adım Melek dizileri seçilmiş ve bu yapımlar içerik analizi tekniğiyle incelenmiştir. Farklı televizyon kanallarında aynı yayın dönemi içerisinde birden fazla Gaziantep temalı dizinin yer aldığı görülmektedir. Ele alınan sekiz diziyi ilgili bilgiler ve dizilerde kullanılan göstergeler makalede tablolar halinde karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Yapılan incelemede mekânsal ve kültürel göstergelerin televizyon dizilerinde kent imgesi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. İncelemede elde edilen veriler kültürel mekân, meslekler/el sanatları, geçiş dönemleri, mutfak kültürü, giyim-kuşam, müzik ve ağız özelliği şeklinde tasnif edilmiştir. Gaziantep temalı televizyon dizilerinde maddi kültür unsurlarının, törensel uygulamaların ve mutfak kültürünün ağırlık olarak yer aldığı gözlemlenmiştir. Kent merkezindeki Gaziantep Kalesi, Bakırcılar Çarşısı, Bey Mahallesi, Zincirli Bedesten, Kır Kahvesi, hanlar, tarihî camiler ve konaklar dizilerde kullanılan kültürel mekânlardır. Yörede geçmişten bugüne varlığını sürdüren meslekler ile bakırcılık, kutnuculuk, sedefçilik, dokumacılık gibi el sanatları dizilerde uygulamalı örnekler şeklinde verilmiştir. Mutfak kültürü içerisinde gelenekler, çeşitli araç-gereç, yiyecek ve içecekler, tatlılar ile bunların yapımı dizilerde gösterge olarak kullanılmıştır. Bu durum somut olmayan kültürel miras farkındalığının oluşmasına katkı sağlamaktadır. Doğum, evlenme ve ölüm çevresindeki törensel uygulamalar dizilerde yaygın olarak gösterilmiştir. Ancak bu uygulamaların bir kısmı Gaziantep’teki güncel kent hayatı içerisinde geçerliliğini kaybetmiştir. Dizilerde yöresel giyim-kuşam, müzik ve ağız özelliği unsurlarına az yer verildiği tespit edilmiştir. Gaziantep temalı televizyon dizilerinde kültürel mirasın ön plana çıkarıldığı bir kent imgesi ağı kullanılmaya çalışılmıştır. Makalede, televizyon dizilerinde kentin bugünkü kültürel yapısına kısmen uyum sağlayan kısmen de bununla çatışan bir Gaziantep simülasyonu oluşturulduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Televizyon dizisi, Gaziantep, kent imgesi, simülasyon, kültürel miras.

ABSTRACT

Media tools that develop depending on communication technologies play a decisive role in shaping cultural perceptions and consumption. Television is one of the most effective tools in this process in terms of accessibility and prevalence. The subject of this article is the city images of Gaziantep in television series around the concept of simulation used to explain the reality produced in the media. In urban folklore studies, image-oriented subjects are handled within the framework of applied folklore. However, mass media have an important role in the sharing and circulation of culture. In this context, the elements highlighted in the media are decisive in shaping the perceptions about cities. The concept of simulation is used to describe the reproduced reality

* Geliş tarihi: 28 Aralık 2020 - Kabul tarihi: 06 Haziran 2021

Avcı, Cevdet. "Kent ve İmge: Televizyon Dizilerinde Gaziantep Simülasyonu" *Millî Folklor* 130 (Yaz 2021): 96-109

** Gaziantep Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Gaziantep/Türkiye, cavci@gantep.edu.tr, ORCID ID: 0000-0003-0948-1659.

while revealing the socio-cultural and political effects of the media. In the 20th century, with the realization of its image-based power, television, whose communication dimension was put into the background, turns into a tool of the entertainment industry. With the transition to multi-channel broadcasting life in Turkey since the 1990s, the diversity of television productions has increased. Television series is one of the productions in which cities are promoted on a national and international scale. Thanks to such promotions, it is possible to talk about the effects of television series in various fields, especially in cultural tourism. In this article, it is aimed to evaluate Gaziantep city images presented to the audience in Gaziantep-themed television series within this framework. The TV series *Zerda*, *Yabancı Damat*, *Ezo Gelin*, *Karagül*, *Karayılan*, *Gülperi*, *Güvercin* and *Benim Adım Melek* have been selected as samples and these productions have been analyzed by content analysis technique. It is seen that there are more than one Gaziantep themed series in the same broadcasting period on different television channels. Information about the eight series discussed and the indicators used in the series are given comparatively in tables in the article. In the examination, it is identified that spatial and cultural indicators are used as city images in television series. The data obtained in the study have been classified as cultural space, professions/handicrafts, rites of passage, culinary culture, clothing, music and dialect. It is observed that elements of material culture, ceremonial practices and culinary culture take place predominantly in Gaziantep themed television series. Gaziantep Castle, Bakırçılar Bazaar, Bey Mahallesi, Zincirli Bedesten, Kır Kahvesi, inns, historical mosques and mansions in the city center are the cultural venues used in the TV series. Occupations that have survived in the region from past to present and handicrafts such as copper making, kutnu making, mother-of-pearl and weaving are given as practical examples in the series. Traditions in the culinary culture, various tools, food and beverages, desserts and their production have been used as indicators in TV series. This situation contributes to the formation of intangible cultural heritage awareness. Ceremonial practices around birth, marriage, and death are widely shown in the series. However, some of these practices have lost their validity in the current urban life in Gaziantep. It is determined that the elements of local clothing, music and dialect are given little place in the TV series. In Gaziantep-themed television series, a city image network has been tried to be used in which cultural heritage is highlighted. In the article, it is concluded that a Gaziantep simulation is created in television series that partly adapts to the current cultural structure of the city and partly conflicts with it.

Key Words

Television series, Gaziantep, simulation, city image, cultural heritage.

Giriş

20. yüzyılda hızla yaygınlaşan medya araçları, kültürel paylaşım ve etkileşim biçimlerini değiştirip dönüştürmüştür. Kültürel hayatta yeni bir “söylem belirleyici” (Postman, 1999: 37) unsur olan televizyon, bu araçlardan toplum üzerinde en uzun süre etkili olanıdır. Bir kitle iletişim aracı olarak televizyon, kendi gerçeğini üreten ve kültürel tüketimi bu gerçeklik doğrultusunda şekillendiren gösteri ortamı sunar. Bu bakımdan televizyonun sosyo-kültürel ve ekonomik etkileri farklı disiplinler tarafından incelenir ve değerlendirilir. Erken dönem halk bilimi çalışmalarında M. Öcal Oğuz’un ifadesiyle, “ürün, üretim, üreten ve üretim yeri” (2007: 30) odaklı yaklaşımlar söz konusuken televizyon gibi medya araçlarıyla ortaya çıkan kültürel ortamlarda halk bilimi çalışmalarının gündemine girmiştir. Sinema ve televizyon “sözel, işitsel ve görsel materyallerle” (Güvenç, 2020: 400) geçmiş ve şimdiki zamana tanıklık yapar. Sinemayla başlayan ve televizyonla her mekânın başköşesine konulan yeni kültür yapılarını, diğer sosyal bilimlerle birlikte halk biliminin de görmezden gelmesi olanaksızdır.

Sosyal bilimler, Sanayi Devrimi’yle ortaya çıkan sosyo-kültürel ve ekonomik dinamiklere bağlı olarak çalışma alanlarını ve yöntemlerini güncellemiştir. Tarım ekonomisinde kırsaldaki nüfus yoğunluğu, sanayileşme süreçlerinde kent ve kent çevresine taşınmıştır. Böylece kültürel hayatı yeniden şekillendiren gelişmeler yaşanmıştır. Bu çerçevede 20. yüzyılda halk bilimciler; halk, halk bilgisi, alan/saha kavramları etrafında tartışmalar yürütmüştür. Kent folkloru çatısı altında yapılan çalışmalar, halk biliminin yeni kültür çevresi içerisinde çalışma alanlarını güncellemesine örnek teşkil etmektedir. Bu süreçte ekonomik üretim-tüketim tarzlarına dayalı olarak değişen sosyo-kültürel yapılar,

iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle ortaya çıkan kültürel ortamlara taşınmıştır. Sözlü ve yazılı ortamlarla birlikte elektronik kültür ortamında da dolaşıma giren halk bilgisi ürünleri yeni boyutlar kazanmıştır. Halk biliminin mekânsal değişime endeksli gelişen alan/saha kavramı, yeni kültürel ortamlarla bir kez daha güncellenmiştir (Dundes, 1998: 139-157; Ekici, 2000: 2-8; Ersoy, 2012: 5-13).

Bu çerçevede yeni bir alan olarak görülen ve kendi tüketicisini üreten bir medya aracı olarak televizyon, söze ve yazıya dayalı edim biçimlerini kökünden değiştirmiştir. Farklı sosyal bilim sahalarında televizyonun, gerçeği görüntüyle yeniden ürettiği ortaya konulmuş ve bu çerçevede geniş bir tartışma ağı oluşmuştur (Berger, 1995; Sartori, 2006; Burnett, 2007; Ellul, 2012, Baudrillard, 2014). Televizyonun imaja ve göstergeye dayalı ürettiği görsel gerçeklik etrafında yapılan tartışmalarda ortaya çıkan kavramlardan birisi de simülasyondur. Simülasyon, modern Batı toplumunda tüketimin elektronik kültüre bağlı gerçekleşmesini sorgulayan bir kuram olarak gelişmiştir. Televizyonu, simülasyon evreninin bir parçası olarak gören Jean Baudrillard'a göre; "Günümüzde gerçek artık minyatürleştirilmiş hücreler, matrisler, bellekler ve komut modelleri tarafından üretilmektedir" (2014: 13). Televizyon, bu üretim sisteminin görüntüye dayalı yaygın bir aracıdır. Eşyanın tüketiminden kültürün tüketimine evrilen süreçte televizyon, kültürü bellek parçalarından hareketle yeniden üretmiştir. Bu tarz üretimler, yine Baudrillard'a göre; "gerçek ya da hakikatle bir ilişkisi kalmayan tüm gönderen sistemlerinin tasfiye edildiği bir simülasyon çağı" (2014: 14) açmıştır. Bu keskin çizgilerin dışında olmakla birlikte makalede ele alınan Gaziantep temalı televizyon dizi içeriklerinde gerçeğe ilişkili ancak gerçeğin yeniden üretildiği bir kentsel simülasyon evreni oluşturduğu yaklaşımı benimsenmiştir.

Bu çerçevede makalenin konusunu, televizyon dizilerindeki gerçekliğe dayalı olarak üretilen Gaziantep kent imgeleri teşkil etmektedir. Makalede televizyon dizilerinde üretilen kent imgesi göstergelerinin okunarak bunun üzerinden oluşturulan Gaziantep algısının değerlendirmesi amaçlanmıştır. Örneklem olarak özel kanallarda ve TRT 1'de yayınlanan Zerda (URL 1), Yabancı Damat (URL 2), Ezo Gelin (URL 3), Karayılan (URL 4), Karagül (URL 5), Gülperi (URL 6), Güvercin (URL 7), Benim Adım Melek (URL 8) adlı diziler ele alınıp içerik analiz tekniğiyle incelenmiştir. Toplanan veriler kültürel mekân, el sanatları ve geleneksel meslekler, mutfak kültürü, geçiş dönemi törenleri, giyim-kuşam, müzik, ağız özellikleri olarak sınıflandırılmıştır. Makalede öncelikle kent imgesi ve televizyon medyası arasındaki bağ, konuyla ilişkili boyutuyla ele alınmış, daha sonra incelenen Gaziantep temalı televizyon dizilerinden elde edilen veriler değerlendirilmiştir.

Kent İmgesi ve Televizyon

Tarihsel açıdan ekonomi ve güvenlik zemininde şekillenen kentler, kültürel boyutu olan ortak yaşam alanlarıdır. Kentlerde zaman içerisinde oluşan kültürel bellek, bireyi çevreleyerek toplumsal dokunun inşasına katkı sağlar. Bu yapı aynı zamanda kent imgelerinin kaynaklarından birisidir. Oğuz, kent imgesini tanımlarken aynı noktaya işaret ederek "meşhurlaşmış kültürel verimler" ifadesini kullanır ve "yerel, ulusal, bölgesel veya uluslararası boyut kazanmış halk bilimsel ürün ve gösterimler" (2002: 59) şeklinde tarif eder. Buna paralel olarak Nebi Özdemir, kent imgesini "doğal, tarihî ve kültürel" (2011: 47) boyutları olan kent belleği unsurları olarak ele alır. Kent imgelerinin tespit ya da tasarımı süreçlerinde çevresel imgelerin "kimlik, yapı ve anlam" (Lynch, 2014: 8) bileşenlerinin oluşması gerekir. Böylece işlenebilir bir imgenin tanımlanması ve ayrıştırılması, dokusunun olması ve bir anlamsal içeriğe sahip olması sağlanır. Bu yapıdan dolayı kent imgeleri geçmişten bugüne, ait oldukları bölgenin ya da grubun simgesel kültür

göstergelerine dönüşmüştür. Bu göstergeler, kentlerin sosyo-ekonomik ve kültürel iletişim/etkileşim araçlarıdır. Kent imgeleri, kültürel hayatın bütününe içine alan geniş bir çerçeveye sahiptir. Müzeler, tarihi mekânlar, kütüphaneler, giysiler, kutlama ve eğlenceler, festivaller, bayramlar, sofralar, düğünler, kahvehâneler, el sanatı ürünleri, gelenek ve görenekler, inançlar, şarkılar, türküler, danslar, töreler, sözlü ve yazılı edebiyat, anlatım-gösterim gelenekleri, mimari, tanınmış şahsiyetler vb., bu imgelerin bulunduğu bellek odaları, alanları, mekânları ve bölümleridir (Özdemir, 2012: 108). İmgeler, kentleri temsil ederek ulusal ve uluslararası ölçekte tanınmasını sağlayan unsurlardır. Ulaşım ve iletişim sistemlerinin gelişmesi kent imgelerinin önemini arttırmış; elektronik/dijital ortam, kent imgelerinin yaratım ve dolaşımını şekillendirmiştir.

Elektronik/dijital kültür ortamının doğurduğu sonuçlardan birisi de kitle iletişim olgusudur. Kitle iletişimi kavramı, teknolojik gelişmelerle birlikte özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Kitle iletişim araçları, iletişimin toplumsal yönünü genişleterek mesaj çoğaltıcı bir işlev üstlenir. Tarihî süreçte tiyatro, gazete, kitap, dergi, broşür gibi yazılı basın; kaset, plak, video, radyo, sinema, film, televizyon, internet, sosyal medya gibi araçlar kitle iletişimini arttırmıştır (Aziz, 1985: 5; Özdemir, 2008: 9). Televizyon, etki alanı ve gücü bakımından önemli kitle iletişim araçlarından birisidir. Görsellik ve işitsellik televizyon aracılığıyla sözlü kültür ortamındaki benzer şekilde tekrar yaygın iletişim vasıtasına haline gelmiştir. Alfabe, insanla insan arasında yeni bir konuşma biçimi doğurmuş, televizyon bu konuşma biçimini görsel imajlara yansıtan, konuşmayı sözcüklerin yanı sıra görüntülerle sağlayan bir yapıyı ortaya çıkarmıştır (Postman, 1999: 16, 21). Marshall McLuhan, sözle görüntünün tekrar birleşerek bir iletişim aracına dönüştüğünü ifade eder ve sözün, “elektrik mühendisliği sayesinde eski konumunu yeniden” (2014: 8) kazandığını aktarır. Her türlü enformasyonun üretildiği bir medya aracı olarak televizyon, kitle iletişiminde çeşitlilik ve değişkenliğe sebep olur. Bu durum aynı zamanda bir “kültürel genişlemeye” (Williams, 2003: 73) yol açar. Kültürün mevcut formlarının yeniden üretimini sağlayan bir arayüz olan televizyon, toplumsal iletişimin dilini yeniden kurgular.

Televizyonun toplumsal ve kültürel hayatın merkezine girmesine, görsel teknolojiye dayalı cazibe unsurlarıyla birlikte Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkardığı yaşam biçiminin de zemin hazırladığını belirtmek gerekir. Başlangıçta televizyonun işlevleri; “haber verme, eğitme, eğlendirme, mal ve hizmetlerin tanıtımı, inandırma, harekete geçirme” (Aziz, 1985: 51) şeklinde kurgulanmışken daha sonra televizyon, eğlence endüstrisinin temel aracına dönüşür. Özellikle yeni ekonomik üretim-tüketim biçiminde ev ve üretim mekânının ayrılması, doldurulması gereken boş zaman olgusunu yaratmıştır. Bu boşluğu iletişim teknolojileri doldurmuş ve kolay erişilebilir medya araçları “evdeki eğlence mekânlarına” (Şener, 2016: 67) dönüşmüştür. Bu sürecin odağındaki televizyon, Martin Esslin'in (1991: 9) de ifadesiyle toplumun hayat tarzını ve alışkanlıklarını değiştirmiştir. Televizyondaki imajlarla örülü “imge-tabanlı” (Burnett, 2007: 144) gerçeklik, yeni yaşam tarzının eğlence biçimini oluşturmuştur.

Bir diğer husus da televizyon aracılığıyla ortaya çıkan gerçekliğin, bilişsel değişimleri de içeren sonuçlar doğurmasıdır. Buna bağlı olarak “dil, söylem ve izlemenin (viewing) bir sentezi olan imgeler” (Burnett, 2007: 31, 152) bilişsel-kültürel değişimlerin yapı taşlarına dönüşür. Böylece televizyonun açtığı izleme çağı, kendi kültürel ve entelektüel ortamını üretir. Konuyla ilgili bilimsel ve düşünsel çevrelerin gündemine yeni kavramlar ve bu kavramlar etrafında oluşan tartışmalar girmiştir. Bu çerçevede simülasyon kavramıyla ilgili yapılan tartışmalar, iletişim teknolojilerinin gösterime dayalı dün-

yasının baştan sorgulanmasını sağlamıştır. Baudrillard'ın “gerçekliğe kısa devre yaptırılarak göstergeler aracılığıyla yeniden üretilen şey” (2014: 47) olarak açıkladığı simülasyonu, Ron Burnett, “çevresel, kültürel ve toplumsal biçime sahip olan imgelerle örülür bir harita” (2007: 142) şeklinde izah eder. Bu minvalde Pierre Bourdieu da televizyonun “tuhaf bir şekilde gerçeği göstererek gizleme” (1997: 23) yönüne dikkat çeker. Televizyon medyasının işlemsel bir süreçten geçirerek sunduğu bu gerçeklik, yapay ve kurgusal boyutları olan bir yeniden üretimdir.

Bu kavramsal çerçeve içerisinde televizyonun, kent imgelerinin kitlesel görünürlüğünü sağlayan bir araç olduğu söylenebilir. Haberler, belgeseller, yarışma programları ve çeşitli eğlence programları kentlerin tanıtımında önemli rol oynayan içeriklerdir. Televizyon ekranında nelerin ön plana çıkarılacağı veya hangi olumlu/olumsuz imajın üretileceği, programın amacına göre değişir. Televizyon dizileri çok yönlü görseelliğin kullanıldığı, uzun süreli içeriklerden birisidir. Diziler, aynı zamanda tanıtım ve tüketimi birlikte oluşturan yapımlardır. Dolayısıyla bir televizyon dizisinde kent yeniden üretilirken kullanılan göstergeler, izleyici açısından kentin imajını doğrudan şekillendirir. Bu bağlamda televizyon dizilerinde kullanılan, dönüştürülen veya üretilen kent imgelerinin, bugünün kitle iletişim parametreleri bakımından kentin dilini/yüzünü oluşturduğu söylenebilir.

Televizyon Dizilerinde Gaziantep Kent İmgesi

Türkiye’de çok kanallı yayın hayatına geçişle birlikte özel kanallar izleyici kitlesine, yabancı program formatlarının yanı sıra yerli dizilerden oluşan içerik çeşitliliği de sunmuştur. Bu süreçte televizyon medyası, “görsel kültürün izler kitleye aktarımı” (Pazarbaşı, 2016: 185) konusunda diziler üzerinden önemli bir başarı sağlamıştır. Çalışmada ele alınan Gaziantep temalı televizyon dizilerinin bir kısmı Gaziantep’te doğal ortamda çekilirken bir kısmının çekimleri de çevre iller ve İstanbul’da yapılmıştır. Televizyon dizileri Tablo 1’de görüldüğü şekliyle kronolojik olarak sıralanmıştır. Tabloda dizilerin adı, yapımcısı, yönetmeni, yayınlandığı kanal, yayınlandığı tarih, bölüm sayısı ve yayın durumuna yer verilmiştir. Buna göre incelenen televizyon dizilerinin tamamının yayını sona ermiştir. Televizyon dizileri içerisinde Karayılan ve Ezo Gelin, adlarıyla doğrudan Gaziantep’in kültürel belleğine gönderme yapan dizilerdir. Dizi adı olarak kullanılan Karayılan, Gaziantep’in kurtuluşunda önemli rolü olan bir millî mücadele kahramanıdır. Bir diğer örnek olan Ezo Gelin ise yörede “değişik” usulü evlilik sonucu yaşanmış bir olay etrafında oluşan hikâyeye atıf yapmaktadır.

Tablo 1’de verildiği üzere, 2002-2021 döneminde televizyonda Gaziantep temalı dizilerin 2008-2013 aralığı hariç kesintisiz devam etmiştir. 2004-2007 aralığında Zerda (ATV) ve Yabancı Damat (Kanal D), 2007-2008 aralığında Ezo Gelin (Show TV) ve Karayılan (ATV), 2019 yılında Güvercin (Star TV) ve Benim Adım Melek (TRT 1) adlı diziler aynı dönemde yayında olmuştur. Karagül, 2013-2016 yılları arasında 125 bölümle en uzun süre yayında kalan dizidir. 2004-2007 yılları arasında Yabancı Damat dizisi 106 bölüm yayınlanmıştır. 2019 yılında başlayan Benim Adım Melek adlı dizi TRT 1 kanalında 66 bölüm yayınlanmıştır. Zerda, Yabancı Damat, Ezo Gelin ve Karagül dizileri, izlenme oranları açısından yayınlandıkları yılların ilk beş yapımı içerisinde olmuştur. Ayrıca bunlar Türkiye’den ihraç edilen diziler arasındadır (Akdağ, 2011: 16, 51).

Dizi	Yapımcı	Yönetmen	Yayınlan- dığı Kanal	Yayınlan- dığı Tarih	Bölüm Sayısı	Yayın Durumu
Zerda	Erol Avcı	Kudret Sabancı	ATV	2002-2004	68	Bitti
Yabancı Da- mat	Türker İnanoğlu	Yağmur Taylan Durul Taylan	Kanal D	2004-2007	106	Bitti
Ezo Gelin	Pastel Yapım	Yasemin Türk- menli Onur Tan Atilla Cengiz Uluç Bayraktar	Show TV	2006-2008	59	Bitti
Karayılan	Fatmanur Sevinç	Cem Akyoldaş Feride Kaytan	ATV	2007-2008	18	Bitti
Karagül	Şükrü Avşar	Murat Saraçoğlu Günay Günaydın	Fox TV	2013-2016	125	Bitti
Gülperi	Timur Savcı Burak Sağyaşar	Metin Balekoğlu	Show TV	2018-2019	30	Bitti
Güvercin	Pastel Film	Altan Dönmez	Star TV	2019-2020	16	Bitti
Benim Adım Melek	Süreyya Yaşar Önal	Cem Akyoldaş Celil Murat Sarı	TRT 1	2019-2021	66	Bitti

Tablo 1

Televizyon dizilerinde yapılan taramalarda Gaziantep’le ilgili öne çıkarılan göster-geler, Tablo 2 ve Tablo 3’te karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Bu verilere bakıldığında Gaziantep’in dizilerde benzer mekânsal ve kültürel imgelerle yer aldığı görülür. Bu un-surlar; kültürel mekân, meslekler ve el sanatları, geçiş dönemleri, mutfak kültürü, giyim kuşam, müzik ve ağız özellikleri şeklinde sınıflandırılmıştır. Farklı dönemlerde üretilen dizilerde benzer bir Gaziantep algısının oluşturulmaya çalışıldığı dikkat çekmektedir. İn-celenen dizilerde Gaziantep kent imgelerinin kültürel mekân, meslekler ve el sanatları, geçiş dönemi törenleri ve mutfak kültürü etrafında yoğunlaştığı görülmektedir.

Kentlerin oluşum ve gelişim süreçleri bakımından tarihi kentlerle Sanayi Devrimi sonrası üretim-tüketim ağına bağlı gelişen kentler yapısal olarak birbirinden farklıdır (Kı-ray, 1998: 10-11). Tarihi kentler, uzun zaman diliminde yaşayan toplumun ihtiyaçlarına göre şekillenir. Bu yapıya sahip bir kent olan Gaziantep, mekân boyutuyla kent merke-zindeki kale etrafından başlayıp doğu-batı yönünde genişler. Gaziantep kent merkeziyle birlikte şehrin diğer bölgelerinde bulunan tarihi yapılar; konaklar, evler, camiler, hanlar, hamamlar, çarşılar yakın dönemde restore edilmiştir. Birer toplumsal bellek mekânı olan bu alanlar, Gaziantep sosyo-ekonomik ve kültürel hayatında çok amaçlı kullanılmakta ve geleneksel işlevlerini de sürdürmektedir (Avcı, 2020: 793-794). Televizyon dizilerinde doğal ortam şeklinde ön plana çıkarılan bu alanlar, kültürel mekân hüviyetindedir. Kül-türel mekânı “folklorun üretildiği yer” (Oğuz, 2007: 31) şeklinde tanımlanır. Buna göre Gaziantep halk kültürünün üretim, icra ve aktarım alanları içerisindeki yerler, televizyon dizilerinde kültürel mekân göstergesi olarak verilmiştir. Gaziantep Kalesi, kent merke-zindeki çarşı ve konaklar makede ele alınan sekiz dizinin tamamında olay örgüsünün

geçtiği ya da dizilerin çeşitli sahnelerinde gösterilen doğal ortamlar şeklinde kullanılmıştır. Sokakları ve evleriyle restore edilmiş olan kent merkezindeki Bey Mahallesi, eski Gaziantep evleri ve sokakları, Hurşit Ağa Konağı, tarihî Tahmis Kahvesi, Kır Kahvesi, Zincirli Bedesten, Kurtuluş Cami, Millet Hanı, Gaziantep Turistik Çarşısı, Karagöz Caddesi, Zeugma Mozaik Müzesi, Botanik Parkı, Oyuncak Müzesi, Duru Düğün Salonu dizilerde kullanılan kültürel mekânlardır.

Zerda dizisi, Gaziantep'in Nurdağı ilçesine bağlı Sakçagözü köyündeki Hurşit Ağa Konağı'nda çekilmiştir. Yöredeki geleneksel mimari örneklerinden birisi olan konak, daha sonraki dönemde iç turizm açısından kentteki rağbet gören yerlerden birisi olmuştur. Dizinin dokuzuncu bölümünde Gaziantep kent merkezindeki tarihî Bakırcılar Çarşısı arka planda gösterilen doğal mekân şeklinde kullanılmıştır. Bakırcılar Çarşısı, yöreye özgü geleneksel mesleklerin ve el sanatlarının uygulama ve üretim merkezlerinden birisidir (Duman, 2012: 1535-1540). Restore edilen çarşı bugün bir yaşayan müze örneği olarak varlığını korumaktadır. 13. bölümde kullanılan bir diğer kültürel mekân ise Tahmis Kahvesi'dir. Tahmis Kahvesi 1635-1638 yılları arasında Türkmen Ağası ve Sancak Beyi Mustafa Ağa Bin Yusuf tarafından yaptırılmıştır. Mevlevihane'ye gelir getirmesi amacıyla yapılan kahvehane, "Löküslü Kahve" ve "Tömbekici Kahvesi" olarak da anılır (URL 9). Tahmis Kahvesi bugün Gaziantep kent kültürünün önemli hafıza mekânlarından birisi olarak varlığını sürdürmektedir. Yabancı Damat dizisinde olay örgüsünün bir kısmı geleneksel mimariyi yansıtan konakta geçer. Dizide Gaziantep Kalesi ve Gaziantep Turistik Çarşısı gösterge olarak kullanılmıştır (5, 9, 12, 15, 16, 17 ve 27. B.) Ayrıca dizide Gaziantep kent merkezinde bulunan eski çarşı, dizinin bütün bölümlerindeki olay örgüsünün bir kısmının geçtiği sahnelerde arka plan olarak görülür. Gaziantep halk kültüründe, geçmişten bugüne varlığını koruyan hamam kültürü, Yabancı Damat dizisinde erkek oyuncuların yer aldığı sahnelerde gösterilmiştir (6. B). Gaziantep'in Oğuzeli ilçesine bağlı Doğanpınar köyünde çekilen Ezo Gelin dizisinde yörenin halk mimarisi örneği olan taş ve kerpiçten yapılmış evler ve konak, doğal mekân olarak kullanılmıştır. Bu evler içerisindeki yöresel eşyalar, oturma düzeni, toplantılar ile köy meydanı dizide yer almıştır. Dizide, Gaziantep Kalesi ve çarşı ile Bakırcılar Çarşısı kullanılan diğer doğal mekân örnekleridir (9, 12, 13 ve 18. B). Dizinin çekimlerinin bir kısmı, Gaziantep görselleri kullanılarak İstanbul'daki stüdyo ortamında yapılmıştır. Ezo Gelin dizisi, Gaziantep'le birlikte bölgenin de kültürel belleğinde önemli bir yeri olan sözlü gelenekteki Ezo Gelin hikâyesiyle ilişkilendirilmiştir. Anlatının adı, geçtiği yer ve kent belleği boyutuyla Ezo Gelin hikâyesinden yararlanan dizide, geleneksel anlatıdaki olay örgüsünden farklı bir kurgu söz konusudur. Dönem dizisi olarak çekilen Karayılan, Gaziantep'in Fransız işgalinden kurtuluş sürecini anlatmaktadır. Çekimleri Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa ve İstanbul'da yapılmış olan dizide doğal çevre ve mimarî örnekleri bakımından 1920'lerdeki Gaziantep canlandırılmaya çalışılmıştır. Dizide konaklar, Gaziantep Kalesi ve eski Gaziantep sokakları mekânsal göstergelerdir (3, 5, 6, 14 ve 18. B.). Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesinde çekilen Karagül dizisinde Gaziantep de mekân olarak kullanılmıştır. Dizide çarşı, Gaziantep Kalesi ve Bakırcılar Çarşısı doğal kültürel mekân göstergeleridir (4, 5, 11, 7 ve 11. B.). Gülperi dizisinde Gaziantep kent merkezindeki geleneksel mimarî örnekleri yaygın olarak kullanılmıştır. Bu yapılar içerisinde Bey Mahallesi, restore edilen ve bugün çok amaçlı kullanıma açık olan konak, dükkân ve sokakları içerir (2. B.). Dizide, Gaziantep Kalesi ve Bakırcılar Çarşısı doğal kültürel mekân örnekleri olarak tespit edilmiştir (1 ve 2. B.). Güvercin dizisinde tarihî mekânlarla birlikte Zeugma Mozaik Müzesi de bir gösterge alanıdır (1, 4 ve 7. B.). Kent merkezindeki Gaziantep Kalesi, Bakırcılar Çarşısı, Bey Mahallesi, Millet Hanı dizide kullanılan kültürel mekân örnekleridir (1,

3 ve 4. B.). TRT 1’de yayınlanan Benim Adım Melek adlı dizide geleneksel mimari örneği olan konak hayatı ön plana çıkarılır. Dizide konu, olay örgüsü ve geri planda sahne olarak kullanılan mekânlar bütün bölümlerde genellikle Gaziantep kent merkezi doğal ortam olarak kullanılır. Kent merkezindeki tarihî yerler, Tahmiş Kahvesi ve Kır Kahvesi gündelik hayatın parçası şeklinde gösterilir (3, 5, 20 ve 28. B.). Tarihî Kurtuluş Cami ve Karagöz Caddesi (1. B.), Zincirli Bedesten (9. B.), Oyuncak Müzesi ve Botanik Parkı (6 ve 20. B.) dizide kullanılan mekân örnekleridir.

Gaziantep temalı televizyon dizilerinde kültürel kent imgelerine geniş yer verilmiştir. Bunlardan ilki meslekler ve el sanatlarıdır. Bir sanayi kenti olmakla birlikte tarihî ve kültürel dokusunu koruyan Gaziantep, el becerisine dayalı üretim-tüketim biçimlerini sürdürmektedir. El sanatları “genellikle doğal ham maddelerin kullanıldığı, elle ve basit aletler dışında makine gücüne ihtiyaç duyulmadan yapılan ve toplumun kültürünü, gelenek ve göreneklerini, folklorik özelliklerini taşıyan, yapan kişinin zevk ve becerisini yansıtan, gelir sağlayıcı ve üretime yönelik etkinliklerdir” (Özdemir, Kaya, 2011: 1149). Gaziantep, geleneksel meslekler ve el sanatları bakımından tarihî dokusunu koruyan bir kenttir. Özellikle bakırcılık, kutnuculuk, sedef kakmacılığı, yemenicilik, dokumacılık gibi meslekler ve el sanatları yaşamaya devam etmektedir. El sanatları, ustaların becerisi ve oluşan yeni kültürel taleplerle güncellenir. Örneğin isteğe göre üretilen yemeni çeşitleri, yerli ve yabancı yapım film ve dizi setlerinde de kullanılmaktadır (Duman, 2012: 1535-1540).

Dizilerde, Gaziantep el sanatları; üretim yerleriyle mekânlarda ve gündelik hayattaki dekor, süs eşyası, mutfak araç-gereci şeklinde kullanımlarıyla yer alır. El sanatlarına dayalı geleneksel mesleklerle birlikte; dikiş-nakış işleri ve yörede Antep işi olarak bilinen çeyizlik eşyalar dizilerde gösterge olarak kullanılmıştır. Yörede tarım ve hayvancılık ekonomik değerini korumaya devam etmektedir. Özellikle hayvancılık ve fıstıkçılık dizilerde yer verilen ekonomik faaliyetler arasındadır. Gaziantep mutfak kültürünün önemli bir parçası olan baklavacılık ve kebabçılık yöredeki yaygın mesleklerdendir. Yabancı Damat ve Benim Adım Melek dizilerinde her iki meslek de dizilerdeki ailelerin geçim kaynağıdır. Zerda dizisinde başrol oyuncusu kilim dokuma atölyesine girerek çalışır (20. B.). Kutnu kumaşı yapımı ve örnekleri dizilerde kullanılan bir diğer göstergedir. Güvercin dizisinde olay örgüsünün bir kısmı kutnu yapım atölyesinde geçer (5. B.). Benim Adım Melek dizisinde, konak hayatı içerisindeki süs ve kullanım eşyalarıyla yemenicilik (1 ve 9. B.), bakırcılık (1, 3, 4, 9, 10, 12 ve 19. B.), dokumacılık (9. B.) gibi geleneksel mesleklerin yöre kültürüne ait göstergeler olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca dizinin başrol oyuncularının da sık sık bulunup uygulama yaptığı bakır ve sedef kakma atölyesi kullanılan doğal mekânlardan birisidir (1, 4, 6, 10 ve 14. B.). Dizideki iki aile kebabçı ve baklavacıdır. Dizinin başrol oyuncularından birisi baklava yapımını uygulamalı olarak gösterir (1, 3, 4, 5 ve 29. B.). Dizinin bütün bölümlerinde konaklardaki yöreye özgü bakır eşyalar, dikiş-nakış örnekleri ve çeyizlik eşyalar gösterge olarak kullanılır. Dizide sıklıkla görülen kent merkezindeki eski çarşı, Bakırcılar Çarşısı ve hanlar, geleneksel eşya üretiminin yapıldığı, pazarlandığı ve aynı zamanda bir uygulamalı müze örneği olan yerlerdir. Özellikle bakırcılık yöreye özgü biçimde varlığını sürdürür. “Gaziantep atölyelerinin bakırcılık açısından en önemli ve ayırıcı özelliği kazıma tekniği ile bakır kaplar üzerinde motif uygulamasının çok büyük bir başarı ile yapılmasıdır” (Özdemir, Kaya: 1166). Şunu da belirtmek gerekir ki kültür turizmi kavramının yerelde karşılık bulması ve yerel yönetimlerin kentte bilinç oluşturmaya çalışmaları, son yıllarda çekilen dizilerde bu imge ve motiflerin bilinçli ve uyumlu bir şekilde sunulduğunu göstermektedir.

Televizyon dizilerinde öne çıkarılan kültürel kent imgelerin bir kısmı geçiş dönemleri çevresinde şekillenen törenler ve çeşitli uygulamalardır. Yöre kültüründe doğum, evlenme ve ölüm etrafındaki inanış ve uygulamalar ile birtakım diğer gelenekler varlığını korumaktadır. Ancak dizilerde öne çıkarılan geleneklerin bir kısmı kent hayatı içerisinde geçerliliğini yitirmiştir. Bu çerçevede doğum âdetleri, sünnet; evlenme isteğini belirtecek uygulamalar, görücülük, kız isteme, söz, nişan, nişan atma ve bohça verme, çeyiz, sandık, kına, düğün, gerdek; ölüm, cenaze töreni, yas yeri, mezarlık ziyareti gibi çeşitli tören ve uygulamalar dizilerde sıklıkla kullanır. Zerda adlı dizide çok eşlilik ve yörede eskiden kırsal kesimde yaygın olarak görülen ölen erkek kardeşin eşiyle evlenme geleneğine yer verilmiştir (1. B.). Dizideki olay örgüsünde doğan erkek çocuğa verilen öneme gönderme yapılarak erkek bebek doğduğu için davetler verilir, eğlenceler düzenlenir, hayırlı olsun ve göz aydınlığı dilemek için konuklar gelir. Bebek için beşik hazırlanır ve çeşitli hediyeler getirilir (34. B.). Davul zurna eşliğinde yapılan düğünde damat bahşiş ve hediye olarak değerli eşya, para veya altın saçar. Ayrıca gelinin ata binerek oğlan evine gelmesi, kayınvalidesinin elini öpmesi, ayağı ile basarak cam bardak kırması, damadın geline yüz görümlüğü takması gibi âdetler yer almaktadır (1. B.). Dizide cenaze töreni ve ölünün arkasından siyah renkli giysiler giyme, kırk gün süren yas yeri ziyareti gibi uygulamalar da kullanılan kültürel göstergeler arasındadır (1. 38. B.). Yabancı Damat dizisinde evlenme geleneklerine geniş bir şekilde yer verilmiştir. Kız isteme, söz atma ve bohçayı geri götürme, nişan, kına gecesi, sünnet düğünü gibi tören ve uygulamalar dizideki kültürel göstergelerdir (11, 17, 27, 28 ve 29 B.). Ezo Gelin dizisinde evlenme gelenekleri içerisindeki dama testi koyma, kız isteme, kına, nikâh, gerdek (1. B.) ve ölüm gelenekleri olan cenaze töreni ile mezarlık ziyareti yer almıştır (2, 3, 15 ve 21. B.). Karayılan dizisinde ölüm gelenekleri içerisindeki ağıt yakma, cenaze töreni, mezarlık ziyareti, yas yeri uygulamalarına yer verilmiştir (2, 5, 7, 9, 11, 17. B.). Güvercin dizisinde evlenme gelenekleriyle birlikte yörede bugün geçerliliğini yitirmiş olan değişik usulü evlilik ele alınmıştır (2. B.). Benim Adım Melek dizisinde doğum ve evlenme gelenekleri kültürel unsurlar olarak kullanılmıştır. Dizide gebeliğin haber alınmasıyla birlikte eğlence ve kutlamalar yapılır özel yemekler hazırlanarak dağıtılır (1. B.). Kız arama, kız isteme, nişan bohçası hazırlama, söz atma ve bohçayı iade etme, çeyiz ve sandık dizide kullanılan kültürel göstergelerdir (1. 4. 8. B.).

Dizi	Kültürel Mekân	Meslekler/El Sanatları	Geçiş Dönemleri
Zerda	Çarşı, Hurşit Ağa Konağı, Bakırcılar Çarşısı, Tahmiş Kahvesi, Duru Düğün Salonu.	Bakırcılık, Yemenicilik, Kilimcilik, Halıcılık, Fıstıkçılık, Dikiş-nakiş işleri.	Doğum. Evlenme. Ölüm, cenaze töreni, yas yeri.
Yabancı Damat	Konak, Gaziantep Kalesi, Çarşı, Turistik Gaziantep Çarşısı.	Bakırcılık, Baklavacılık, Dikiş-nakiş işleri.	Doğum, Sünnet düğünü. Evlenme, nişan, söz atma, bohça verme, kurşun dökme.
Ezo Gelin	Gaziantep Kalesi, Konak, Çarşı, Bakırcılar Çarşısı.	Bakırcılık, Sedefçilik, Dikiş-nakiş işleri.	Evlenme, dama testi koyma, kız isteme, kına, nikâh, gerdek. Ölüm, cenaze töreni, mezarlık ziyareti.

Karayılan	Konak, Gaziantep Kalesi, Eski Gaziantep Evleri.	Hayvancılık, Yemeni, Kumaş, Bakır eşyalar.	Evlenme Ölüm, ağıt yakma, cenaze töreni, mezarlık ziyareti, yas yeri.
Karagül	Gaziantep Kalesi, Konak, Çarşı, Bakırçılar Çarşısı.	Bakırcılık, Fıstıkçılık, Sedef işlemeşi, Dikiş-nakiş işleri.	Doğum, sünnet düğünü. Ölüm, mezarlık ziyareti, mevlit okutma.
Gülperi	Gaziantep Kalesi, Çarşı, Bakırçılar Çarşısı, Bey Mahallesi.	Yemeni, Çeyizlikler.	Evlenme, nikâh. Ölüm, cenaze töreni.
Güvercin	Konak, Bey Mahallesi, Çarşı, Bakırçılar Çarşısı, Zeugma Mozaik Müzesi, Millet Hanı, Eski Gaziantep evleri.	Kutnuculuk, Dokuma halı, Bakır eşyalar, Sedef beşik.	Evlenme, değişik geleneği, kız isteme, nişan. Ölüm, mezarlık ziyareti.
Benim Adım Melek	Çarşı, Karagöz Caddesi, Eski Gaziantep evleri, Konak, Kurtuluş Cami, Gaziantep Kalesi, Bakırçılar Çarşısı, Tahmis Kahvesi, Botanik Parkı, Zincirli Bedesten, Oyuncak Müzesi.	Yemenicilik, Bakırcılık, Sedefçilik, Bakır eşyalar, Dikiş-nakiş işleri, Çeyizlikler, Dokuma halı, Baklavacılık, Kebapçılık.	Doğum Evlenme, kız arama, kız isteme, nişan, söz atma, bohça verme, çeyiz, sandık. Ölüm, cenaze töreni, mezarlık ziyareti.

Tablo 2

Gaziantep temalı televizyon dizilerinde belirgin olarak kullanılan kültürel göstergeler içerisinde mutfak kültürü unsurlarının ön plana çıktığı görülür. Mutfak, kültür tarihinde işlev boyutuyla zengin ve kompleks bir yapı şeklinde ortaya çıkmıştır. Gaziantep, bulunduğu coğrafya itibarıyla tarım ve ticaretin geliştiği bir bölgedir. Bu durum mutfak kültüründeki genişlik ve çeşitlilikte önemli bir etken olarak göze çarpar. Gaziantep'te "geleneksel mutfak olarak adlandırılabilir yerler ise eski Antep evlerindedir" (Nahya, 2012: 13). Kent, 2015 yılında UNESCO'nun Yaratıcı Şehirler Ağı'na gastronomi kenti olarak eklenmiştir (URL 10). Televizyon dizilerinde Gaziantep mutfak kültürü, mekân olarak mutfak, çeşitli araç gereçler, sofraya düzeni, yiyecekler, içecekler, tatlılar ve kurutulmuşların gösterge olarak kullanımıyla yer alır. Dizilerde ayrıca yiyecek, içecek ve tatlıların yapımına geniş yer verilir. Tablo 3'te karşılaştırmalı olarak verilen örnek yemek ve tatlıların çoğunluğu dizilerde benzer şekilde kullanılmıştır. Dizilerde yöreye özgü ev yemekleri ön planda olup az sayıda fırın yemeği gösterilir. Zerde dizisinde, yöresel yemekler ve menengiç kahvesi, yapımıyla birlikte verilir (9. B.). Yabancı Damat dizisinde, yöresel yemekler başka bir ülkeden gelen yabancı aileye karşı kentin tanıtıcı unsurları olarak kullanılır. Benim Adım Melek dizisinde, konak hayatı içerisinde sofraya düzen ve yöresel

ev yemeklerine geniş yer verilir. Dizide yemek ve tatlılarla birlikte menengiç kahvesi (1. B) ve reyhan şerbeti (4. B.) gibi içecekler yer alan diğer göstergelerdir.

İncelenen televizyon dizilerinde geleneksel giyim-kuşam kültürü bakımından birkaç örneğin kullanıldığı tespit edilmiştir. Dizilerde gündelik hayatta giyilen etekli elbise, eşarp ve yazma örneklerine yer verilmiştir. Dönem dizisi olarak çekilen Karayılan'da erkeklerin yelek ve şalvar giydiği görülür. Dizilerde giyim-kuşam açısından standart bir yaklaşımın olmadığını söylemek mümkündür. Benim Adım Melek dizisinde olduğu gibi konak hayatı içerisinde yöresel kıyafetleri daha ziyade konağın hizmetinde bulunan kadınlar giymektedir. Özellikle 2000'li yıllardan sonra televizyon dizilerinde yaygın olarak kullanılan unsurlardan birisi de geleneksel müzik belleğidir. Daha çok yöre dizilerinde mekânla seyirciyi birleştirme adına geleneksel müzik belleğine başvurulduğunu belirten Fidan'a göre; "Buradaki temel nokta izleyicinin kullanılan müzik vasıtasıyla kendinden olanı daha çabuk yakalama ve dizinin takibinin devamlılığını" (2018: 134, 138) sağlama olarak yorumlanabilir. Gaziantep temalı televizyon dizilerinin incelenen bölümlerinde yöreye ait altı türkü örneği tespit edilmiştir. Örneğin "Meryem" türküsü Zerda, Yabancı Damat, Ezo Gelin ve Güvercin dizilerinde kullanılmıştır. Ezo Gelin dizisinde "Lambada Şişesi Yanmaz mı?" adlı türkü yer almıştır. "Gaziantep Yolunda" adlı türkü Ezo Gelin dizisinin 9. bölümdeki köy düğünü sahnesinde ve Benim Adım Melek dizisinde izleyiciye sunulmuştur (1.B). Güvercin dizisinde Gaziantep-Kilis yöresine ait "Şirin Nar" türküsü fon müziği olarak kullanılmıştır. İncelenen dizilerde Gaziantep ağzının kullanım biçiminin, dil biliminin konusu olmakla birlikte, yöre ağzına genellikle uygun olmadığı söylenebilir. Dizilerde oyuncuların bir kısmı standart Türkçeyi kullanırken bir kısmının Türkçenin farklı ağız özelliklerini kullandığı görülür. Yabancı Damat, Karagül ve Benim Adım Melek dizilerinde oyuncuların bir kısmı yöreye ait ağız özelliklerini kullanır. Ayrıca dizilere yöreden insanlar da oyuncu olarak alınmıştır. Bu kişiler rollerini oynarken yöre ağzını doğal haliyle konuşmaktadır. Benim Adım Melek dizisinde baklavacı ve kebabçıda çalışan işçiler gündelik konuşmalarında Gaziantep ağzını kullanmaktadırlar (8. B.).

Dizi	Mutfak Kültürü	Giyim Kuşam	Müzik	Ağız
Zerda	İçli köfte, cartlak kebabı (ciğer), ekşili taraklık tavası, ezmeli tike kebabı, malhıtalı köfte, menengiç kahvesi, kurutmalıklar, çeşitli mutfak araç-gereci.	Etekli elbise, yazma tülbent, gelin başı, bindallı.	Meryem	Var
Yabancı Damat	İçli köfte, çiğ köfte, dolma, patlıcan kebabı, söğürme, yoğurtlu patates, baklava, çeşitli mutfak araç-gereci.		Meryem	Var
Ezo Gelin	Patlıcan kebabı, soğan kebabı, kebab, zeytin piyazı, kurutmalıklar, dolmalık, baklava, katmer, şöbiyet, çeşitli mutfak araç-gereci.	Etekli elbise, yazma, şalvar.	Lambada Şişesi Yanmaz mı, Meryem, Gaziantep Yolunda,	
Karayılan	Baklava	Fistan, yazma, yelek	Karayılan	Var
Karagül	İçli köfte, dolma, yuvarlama, semsek, karnıyarık, kurutmalıklar, çeşitli mutfak araç-gereci.	Etekli elbise, eşarp, yazma, şal.	Bahçada Mış Mış	Var

Gülperi	Kurutmalıklar	Etek, yazma		
Güvercin	Ekşili yuvalama, ciğer kavurması alinazik, şiveydz, kurutmalıklar, baklava, katmer, çeşitli mutfak araç-gereci.		Şirinnar (fon), Meryem	
Benim Adım Melek	Kebap, patlıcan kebabı, beyran, kavurma, küşleme, çiğ köfte, yuvalama, içli köfte, lebeniye, yoğurtlu patates, kuru dolma, analı kızılı, lahmacun, soğan kebabı, kurutmalıklar, baklava, katmer, kadayıf, şöbiyet, menengiç kahvesi, Antep fıstığı, kahke, reyhan şerbeti, acur turşusu, çeşitli mutfak araç-gereci.	Fistan, tülbent, şal.	Gaziantep Yolunda	Var

Tablo 3

Gaziantep temalı televizyon dizilerinde genellikle, izleyiciye bir yandan geleneksel dokusunu muhafaza eden bir kent imajı sunulurken diğer yandan kentin güncel yönüne daha az yerildiği tespit edilmiştir. Dizilerde kullanılan imge ağı, ağırlıklı olarak çevre ve mekân bakımından kentin özelliklerini yansıtmaktadır. Kültürel unsurlar bakımından ise televizyon izleyicisinde kısmen geçerliliğini yitirmiş bir kent algısı oluşturulmaya çalışıldığı görülür. Televizyonun içerik üretimindeki amaç ve yöntemlerine bakıldığında bu kısmen anlaşılabilir bir durumdur. Televizyon, tarihsel bakımından eğlence ve kentteki yeni yaşam biçimindeki boş zaman doldurma aracı olarak kendini geliştirmiştir. Bu süreçte televizyon, Türkiye’deki sözlü kültür geleneğinin yanında sürdürdüğü varlığını onun yerini alarak tamamlamıştır. Böylece sözün gücünün yerini görüntünün gücü almıştır. Ancak televizyondaki görsellik, Jacques Ellul’un da (2012: 179) ifadesiyle başka birisi tarafından görülmüş ve kodlanmış bir gerçekliği yansıtır. Dolayısıyla dizilerde kullanılan görsel unsurlar, ekranın arkasındaki gözün amacına göre oluşturulur. Burada izleyiciye sunulacak dünyanın izleyiciyi ekran başında tutacak çarpıcı özelliklere sahip olması gerekir. Bu bakımdan kullanılan veya üretilen kent imgelerinin orijinallikinden ziyade çarpıcılığı önemlidir. İzleyicinin gözünde bu imgelere bağlı olarak ortaya çıkan televizyondaki imajlar, kent temalı dizilerde “şehrin dili” (Barthes, 1993: 176) olarak canlanır. Ancak bu dil, bir kentin çevresel ve mekânsal olarak doğrudan gezilip görüldüğü veya taşınan kültürel unsurların niteliklerine bağlı değil; “ekran tarafından oluşturulan kanaate” (Sartori, 2006: 47) dayalıdır.

Sonuç

20. yüzyıldaki teknolojik ilerlemeler, kitle iletişim araçlarının etki alanını genişletmiştir. Bu açıdan televizyon, yüzyılın ortalarından itibaren bilindik kültürel gösterim ve paylaşım biçimlerini büyük ölçüde değiştiren bir medya aracıdır. Sanayileşmenin getirdiği ekonomik üretim-tüketim biçimine bağlı olarak ev ile çalışma ortamı birbirinden ayrılır ve ev, zaman geçirilen bir alana dönüşür. Yeni yaşam tarzı içerisinde ev mekânına televizyon, kültürün izlendiği bir pencere olarak yerleşir. Dış dünya gerçekliği bu penceleden, başta eğlence olmak üzere, gerçeğin çeşitli amaçlarla yeniden üretildiği bir simülasyon evreni şeklinde sunulur. Makalede, ele alınan televizyon dizilerinde kent imgeleri bakımından nasıl bir Gaziantep gerçekliği üretildiği incelenmiştir.

Gaziantep temalı televizyon dizilerinde genellikle mekânsal ve kültürel imgelerin kullanıldığı görülür. Dizilerde, kent merkezindeki Gaziantep Kalesi, çarşı, Bakırcılar Çarşısı, Bey Mahallesi, tarihî camiler, hanlar, hamamlar ve konaklar mekânsal göstergelerdir.

Ayrıca hanlar ve konaklar geleneksel yaşam biçiminin sürdürüldüğü alanlar olarak sunulmaktadır. Kültürel imgeler bakımından dizilerde ön plana çıkarılan unsurlar meslekler/el sanatları, geçiş dönemleri, mutfak kültürü, giyim-kuşam ve ağız özellikleridir. Bakırcılık, sedefçilik, kutnuculuk, dokumacılık ile birlikte yöreye özgü dikiş-nakiş örnekleri ve çeyizlik eşyalar dizilerde kullanılır. Kent merkezindeki eski çarşı ve Bakırcılar Çarşısı'yla birlikte atölyeler, dizilerde üretim yerleri olarak gösterilir. Doğum, evlenme ve ölüm gibi geçiş dönemleri etrafındaki törenler ve çeşitli uygulamalar geniş yer tutar. Televizyon dizilerinde Gaziantep mutfak kültürü, konak hayatı içerisindeki sofraya düzeni, çeşitli araç-gereç, yiyecek ve içecekler yapımla birlikte kültürel gösterge şeklinde sunulmaktadır. Dizilerde geleneksel giyim-kuşam ve müzik unsurlarına az yer verildiği görülür. Dizi oyuncularının bir kısmının ağız özellikleriyle konuştuğu ancak üç dizide (Yabancı Damat, Karagül, Benim Adım Melek) kısmen Gaziantep ağzına uygun kullanımın olduğu söylenebilir.

Kent imgesi bakımından televizyon dizilerinde oluşturulan Gaziantep algısının incelendiği makalede, üretilen bir kent gerçekliğinin oluşturulduğu görülür. Gösterge olarak kullanılan maddi kültür unsurlarının orijinallik taşımakla birlikte bu unsurların dizilerin tema ve olay örgüsünün geri planında kaldığını söylemek gerekir. Dönem dizisi olan Karayılan dışındaki diziler, bugünkü Gaziantep'i konu alan bir şimdiki zamanda çekilmiştir. Ancak dizilerde kullanılan göstergeler arasındaki kent hayatı içerisinde geçerliliğini yitirmiş birtakım geçiş dönemi uygulamaları ve geleneklerin, izleyicinin dikkatini sürekli kılmak adına yer aldığı görülür. Diğer taraftan dizilerin konuları arasındaki benzerliklerin, tasarlanmış bir Gaziantep algısının tekrarına yönelik senaryo üretimi ve kent imgesi kullanımını doğurduğu söylenebilir. Bu durum Gaziantep'in güncel sosyo-ekonomik, ulaşım, kentleşme, eğitim ve turizm imkânlarını yok sayan bir algı yaratmaktadır. Televizyon dizilerinde zamanın dışında bir yaşam tarzının ve kent imajının ortaya konulduğu tespitini yapmak yerinde olacaktır. Kullanılan doğal kültürel ve mekânsal ortamlar tarihî bir kent olan Gaziantep gerçekliğiyle uyuşmakta ancak dizi senaryoları eski bir yaşam tarzını yansıtmaktadır. Bu çerçevede makalede, televizyon dizilerindeki çevresel, mekânsal ve kültürel kent imgeleri üzerinden bugünün izleyicisine geçmiş çağrıştıran bir Gaziantep simülasyonu sunulduğu sonucuna varılmıştır.

YAZARLARIN KATKI DÜZEYLERİ: Birinci Yazar %100.

ETİK KOMİTE ONAYI: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

FİNANSAL DESTEK: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

ÇIKAR ÇATIŞMASI: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akdağ, Aslı. "2000-2010 Yılları Arasında Türkiye'de Dizi Yapım Politikaları". Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi, 2011.
- Avcı, Cevdet. "Üretim-Tüketim Kültürü Bağlamında Gaziantep Kent Hayatında Mekân". *Farabi Anısına Türkiye ve Türk Dünyası Araştırmaları II*. Ed. Yunus Emre Tansü. Gaziantep: İKSAD, 2020. ss. 772-778.
- Aziz, Aysel. *Radyo ve Televizyona Giriş*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1985.
- Barthes, Roland. *Göstergebilimsel Serüven*. Çev. Mehmet Rifat ve Sema Rifat. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 1993.
- Baudrillard, Jean. *Simülakrlar ve Simülasyon*. Çev. Oğuz Adanır. Ankara: Doğu Batı Yayınları, 2014.
- Berger, John. *Görme Biçimleri*. Çev. Yurdanur Salman. İstanbul: Metis Yayınları, 1995.
- Bourdieu, Pierre. *Televizyon Üzerine*. Çev. Turhan Ilgaz. İstanbul: İletişim Yayınları, 1997.
- Burnett, Ron. *İmgeler Nasıl Düşünür?*. Çev. Güçsal Pusar. İstanbul: Metis Yayınlar, 2007.
- Duman, Mustafa. "Geleneğin Güncellenmesi Bağlamında Gaziantep'te Geleneksel Meslekler". *III. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Öğrenci Kongresi TUDOK 2010*. Ed. Ömür Ceylan. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları, 2012. ss. 1535-1540.
- Dundes, Alan. "Halk Kimdir? (Who are the folk?)". Çev. Metin Ekici. *Millî Folklor* 31 (1998): 139-157.

- Ekici, Metin. "Halk, Halk Bilimi ve Halk Bilgisi Üzerine Bir Deneme". *Milli Folklor* 45 (2000) : 2-8.
- Ellul, Jacques. *Sözün Düşüşü*. Çev. Hüsamettin Arslan. İstanbul: Paradigma Yayıncılık, 2012.
- Ersoy, Ruhi. "Halk Bilimi Çalışmalarının Gelişimine Paralel Olarak "Alan Araştırması" Kavramını Yeniden Düşünmek". *Milli Folklor* 94 (2012): 5-13.
- Fidan, Süleyman. "Televizyon Dizilerinde Geleneksel Müzik Belleğinin Kullanımı". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 60 (2018): 125-139.
- Güvenç, Ahmet Özgür. *Folklor ve Sinema*. İstanbul: Ötügen Neşriyat, 2020.
- Kıray, B. Mübeccel. "Modern Şehirlerin Gelişmesi ve Türkiye'ye Has Bazı Eğilimler". Kentleşme Yazıları. İstanbul: Bağlam Yayıncılık, 1998.
- Lynch, Kevin. *Kent İmgesi*. Çev. İrem Başaran. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2014.
- McLuhan, Marshall. *Gutenberg Galaksisi*. Çev. Gül Çağalı Güven. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2014.
- Nahya, Z. Nilüfer. "Gaziantep'te Bir Kültürel Mekân Olarak Mutfak". *Folklor/Edebiyat* 69 (2012): 9-24.
- Oğuz, M. Öcal. "Halkbilimi Çalışmalarında İmgeleri Öne Çıkarmak". *Küreselleşme ve Uygulamalı Halkbilimi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2002.
- Oğuz, Öcal. "Folklor ve Kültürel Mekân". *Milli Folklor* 76 (2007): 30-32.
- Özdemir, Nebi. *Medya, Kültür ve Edebiyat*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık, 2008.
- Özdemir, Nebi. "Kentlerin Gezin İmgeleri veya Kent İmgeleri Giydirilen Otobüsler". *Milli Folklor* 89 (2011): 41-53.
- Özdemir, Nebi. "Kültürel İmge Araştırmaları". *Kültür Ekonomisi ve Yönetimi (Seçki)*. Ankara: Hacettepe Yayıncılık, 2012.
- Özdemir, Melda ve Kaya, Fatma Ozan. "Günümüzde Gaziantep İlinde Bakırcılık". *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10(3) (2011):1149-1170.
- Pazarbaşı, Betül. "Küresel Eğlence Endüstrisinde Yaşanan Gelişimin Televizyon Programları ile Dizi Filmler Üzerindeki Etkileri". *TRT Akademi* 1 (2016): 170-187.
- Postman, Neil. *Televizyon Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem*. Çev. Osman Akınhay. İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 1999.
- Sartori, Giovanni. *Görmenin İktidarı*. Çev. Gül Batuş ve Bahar Ulukan. İstanbul: Karakutu Yayınları, 2006.
- Şener, Kocabay Nihal. "Eğlencenin Gözetleme Hâli ya da Eğlence Endüstrisinde "Görünen" ve "Gören" Olmak". *TRT Akademi* 1 (2016): 50-71.
- URL 1: [https://www.atv.com.tr/webtv/zerda/bolum\(E.T.16.12.2020\)](https://www.atv.com.tr/webtv/zerda/bolum(E.T.16.12.2020)
- URL 2: [https://www.kanald.com.tr/yabancidamat/bolum\(E.T.16.12.2020\)](https://www.kanald.com.tr/yabancidamat/bolum(E.T.16.12.2020)
- URL 3: [https://www.youtube.com/watch?v=CGXUorU4dPg&list=RDCMUCn7HKVteh3-4Ch02WmjXfmw&start_radio=1&t=1859\(E.T.16.12.2020\)](https://www.youtube.com/watch?v=CGXUorU4dPg&list=RDCMUCn7HKVteh3-4Ch02WmjXfmw&start_radio=1&t=1859(E.T.16.12.2020)
- URL 4: [https://www.youtube.com/watch?v=zb1B3oci7Lk&list=PLI-ovzIxZbA62FQwag_J167xTcdLcNWib3\(E.T.16.12.2020\)](https://www.youtube.com/watch?v=zb1B3oci7Lk&list=PLI-ovzIxZbA62FQwag_J167xTcdLcNWib3(E.T.16.12.2020)
- URL 5: [https://www.fox.com.tr/Karagul/bolum/1\(E.T.16.12.2020\)](https://www.fox.com.tr/Karagul/bolum/1(E.T.16.12.2020)
- URL 6: [https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/gulperi/2338\(E.T.16.12.2020\)](https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/gulperi/2338(E.T.16.12.2020)
- URL 7: [https://www.startv.com.tr/dizi/guvercin/bolumler\(E.T.16.12.2020\)](https://www.startv.com.tr/dizi/guvercin/bolumler(E.T.16.12.2020)
- URL 8: [https://www.trtizle.com/diziler/benim-adim-melek\(E.T.16.12.2020\)](https://www.trtizle.com/diziler/benim-adim-melek(E.T.16.12.2020)
- URL 9: [https://www.tahmiskahvesi.com.tr/\(E.T.16.12.2020\)](https://www.tahmiskahvesi.com.tr/(E.T.16.12.2020)
- URL 10: [https://en.unesco.org/creative-cities/gaziantep\(E.T.27.12.2020\)](https://en.unesco.org/creative-cities/gaziantep(E.T.27.12.2020)
- Williams, Raymond. *Televizyon, Teknoloji ve Kültürel Biçim*. Çev. Ahmet Ulvi Türkbağ. Ankara: Dost Kitabevi, 2003.